

Таким чином, в умовах глобалізаційних процесів, які охопили різні сфери нашого соціуму, одним із пріоритетів освітнього процесу сучасної школи є реорганізація читацьких звичок школярів. Вирішення цього завдання потребує від дорослих, зокрема, від батьків, переосмислення психологічного значення книги в житті дитини: усвідомлення її як запоруки різностороннього розвитку, утвердження дитини як особистості та духовного слановлення підростаючого покоління в цілому.

Список використаної літератури

1. Долбенко Т. Розвиток художнього смаку та кола читання для розширення пізнавальної діяльності дітей // Вісник Книжкової палати. – 2014. - № 1. – С. 32-35.

2. Петренко О. Популяризація дитячої книги та читання – одна з умов розвитку духовності підростаючого покоління // Вісник Книжкової палати. – 2010. - № 11. – С. 1-5.

Шевчук Раїса,

завідувачка бібліотеки

Старокостянтинівської ЗОШ I-III ступенів №1

Старокостянтинівської ТГ;

Поліщук Марина,

бібліотекар

Старокостянтинівської ЗОШ I-III ступенів №1

Старокостянтинівської ТГ

Читати чи не читати?

Стаття досліджує різні аспекти користі читання для інтелектуального, емоційного та соціального розвитку. Вона розглядає вплив читання на розширення словникового запасу, підвищення когнітивних навичок та здатність до аналізу і критичного мислення. Автор також звертає увагу на емоційну рівність читання, включаючи зменшення стресу та підвищення емпатії через літературні переживання. Висновки підкреслюють важливість читання як ключового елемента освіти та особистісного розвитку.

This article explores various aspects of the benefits of reading for intellectual, emotional and social development. It examines the impact of reading on expansion vocabulary, improving cognitive skills and the ability to analyze and think critically. The author also pays attention to emotional equality reading, including reducing stress and increasing empathy through literary experiences. The findings emphasize the importance of reading as a key element of education and personal development.

Ключові слова: читання, бібліотека, читач, учень, виховання, Інтернет.

Key words: reading, library, reader, pupil, upbringing, Internet.

У наш час, час активних ділових людей, бібліотека і її книжковий фонд не є головним і єдиним джерелом знань. Сучасна молодь інша.

Час формує нове покоління читачів. Потік інформації дуже великий і стрімкий. Розвиток новітніх технологій потребує набагато кращого вміння читати, ніж було необхідно раніше.

Школярам потрібно вміти здобувати й обробляти інформацію, аналізувати й оцінювати її. А це, у першу чергу, потрібно підвищити темп читання, швидкість розуміння та прийняття рішень. Тож читання стає основою освіти й самоосвіти, безперервною навичкою навчання протягом усього життя. Читаюча людина знає більше, розуміє більше, і розповісти іншим може більше.

Про важливість читання говорять багато.

Навчіть своїх дітей читати так, щоб вони вміли думати й думати читаючи.

В.Сухомлинський

Дорослі стали менше читати дітям. Саме шкільні бібліотеки допомагають дитині бути читачем, навчають любити книжку, пропонують потрібну і найбільш цінну саме для неї.

Читання не стане потребою, якщо не докладати спеціальних зусиль. Воно, свого роду, ніби пігулка проти стресу.

Шкільна бібліотека відіграє вирішальну роль у формуванні й розвитку читацьких інтересів учнів.

Особистість читача-дитини, його запити, уподобання були завжди і є головними орієнтирами в організації роботи бібліотек.

Читання – це правильна витрата часу.

Сучасні діти здатні до самостійної роботи з інформацією дедалі більше. Вона їх оточує скрізь [7, 17].

Інформаційний простір пропонує сучасному читачеві надзвичайну кількість літератури на різноманітних носіях, але бібліотекар кожному допоможе не заблукати у лабіринтах інформаційного простору.

Якщо учень добре читає, він грамотно пише, вмє оперувати великою кількістю інформації, вмє вибрати серед другорядного головне.

Читання активізує розвиток людини сильніше, ніж інші засоби. При цьому в майбутньому від більшості людей вимагатимуться критичне мислення, технологічна грамотність. І для цього в людини має бути достатньо знань, щоб «поглибити» у себе в голові, а не просто в грандіозному сміттєзвалищі, що є в Інтернеті [2, 13].

Оцінюючи всю важливість проблеми, ми шукаємо шляхи залучення дитини до читання, враховуючи вікові, індивідуальні особливості.

Є багато цікавих і ефективних прийомів роботи, щоб утримувати увагу дітей, заохочувати до постійного читання.

Бібліотека оперативно відгукується на всі значні шкільні заходи, предметні тижні, декади, місячники, фестивалі заходами наочної популяризації літератури, бібліографічною підтримкою.

Виховання любові до книги, розвиток читацької творчості, створення умов комфортного читання формує уявлення про його важливість і престижність.

Використання у шкільній бібліотеці комп'ютерних технологій – необхідна умова формування сучасного іміджу книгозбірні. Діти добре орієнтуються у світі новітніх технологій, а ми бібліотекарі, щоб їх зацікавити використовуємо такі ресурси Microsoft: MS Power Point, MS Excel, MS Publisher; монтуємо відеоролики за допомогою відеоредактора VideoPad та Windows Movie Maker. Використовуємо скрайб-презентацію, щоб донести до читача інформацію, зробити її привабливою і краще засвоїти.

Сучасні учні не уявляють життя без смартфона. Використання мобільного телефону на бібліотечних уроках підносить її авторитет, як інформаційного центру. Тому ми не могли не звернути уваги на такий сучасний та зручний засіб розповсюдження інформації, як QR-код при оформленні персональних виставок, рекламі бібліотеки, при проведенні масових заходів.

Вивчаємо сучасні слова і періодично вживаємо їх під час спілкування з дитиною. «Важливо робити це невимушено, щиро, так, як ніби ви усе життя користувалися цим терміном. Наприклад, ви знаєте, що таке «байт», «довенні», «пінролл», «флокс», «хайп» тощо?»[5, 59].

Програму Power Point використовуємо в багатьох бібліотечних заходах: літературних святах, презентаціях книг, бібліотечних уроках.

У діяльності бібліотеки використовуємо Microsoft Office Publisher: створюємо оголошення, листівки, буклети.

Відомий інтернет-ресурс Вікіпедія є помічником у наданні бібліографічних довідок.

Інформацію про масові заходи та іншу роботу бібліотеки висвітлюємо у мережі Facebook.

Не варто відмовлятися від усіх благ цивілізації – ноутбуків, мобільних телефонів, комп'ютерів, але й про книги – не забувати.

Щоб залучити до активного читання і творчості якнайбільшу кількість учнів, використовуємо у своїй роботі такий інтерактивний метод, як колективний проєкт.

Одним із найефективніших способів пошуку талантів є конкурси. Участь у них приносить дітям радість, почуття власної гідності. Найбільшою популярністю користуються:

- Конкурси малюнків «Відкрий для себе рідне місто», «Україна в моєму серці»;
- «Найкраща листівка з освідченням у коханні до шкільної бібліотеки»;
- «Буктрейлер про улюблену книгу»;
- «Селфі з улюбленою книгою»;
- «Читаємо з домашнім улюбленцем».

Творчі конкурси стимулюють пізнавальну активність, розвивають потяг до читання.

Почуття гордості, яке переживає дитина, коли досягає успіху в улюбленій справі, – перше джерело самосвідомості, перша іскра, що запалює в душі дитини вогник творчого натхнення.

В.Сухомлинський

Позакласна діяльність учнів сприяє розвитку ініціативності, допомагає розкрити таланти.

Основними формами такої роботи в нашій бібліотеці є:

1. Конкурс бібліотечних ерудитів «Уважні і начитані».
2. Проєкт «Пернаті друзі».
3. Іграшкова ніч в бібліотеці.
4. Літературно-художня ікебана.
5. Година державності «З Україною в серці».
6. Турнір книголюбів.
7. Дні інформації.
8. «Кольорові читання».
9. Майстер-класи «Бібліотека майбутнього», «Прикраси свою бібліотеку», «Виготовлення ляльки-мотанки».
10. Інтелект-турнір «Україна – моя Батьківщина».
11. День читацького самоврядування «Я – бібліотекар».
12. Круглий стіл «Разом до Перемоги».
13. Краєзнавчий променад «Люблю тебе, мій Старокостянтинове»
14. Тематична зустріч «За честь! За славу! За народ!».
15. Книжкове дефіле.
16. Казкова заплутанка «Стежками мудрої казки».
17. Позитив-акція «Читаємо вголос».
18. Казкотерапія «Добра казка».

Особливо цікаво проходять такі заходи: «Бібліоквест», «Іграшкова ніч в бібліотеці»

В нашій бібліотеці існує гарна традиція – запрошувати на зустріч цікавих творчих людей: О. Радущинську, А. Беззуб, Л. Дітковську. Після таких заходів у дітей виявляється бажання й самим творити, писати.

Дуже непросто зробити кожну дитину читачем. В бібліотеці ми використовуємо різноманітні форми індивідуальної і масової роботи, звертаємо особливу увагу на читання дітей з особливими освітніми потребами, дітей із неблагополучних сімей, дітей-сиріт, обдарованих дітей. Наприклад, «Грудень йде, з собою народні свята несе...». Такий захід провела шкільна бібліотека напередодні свята Миколая для дітей-сиріт.

Гості свята познайомилися з книжковою виставкою «Магія зимових свят», мультимедійною презентацією «Зимові народні свята», брали участь у вікторині «Скарбниця українських традицій», слухали музику, отримали призи.

Уже кілька років бібліотека проводить акцію «Читацький марафон», учасниками якої стають активні читачі. Ціль «Марафону» – популяризація кращих зразків книжкового фонду бібліотеки. З цією метою нова література, література з фонду читального залу, інша цінна література видається дітям додому на заздалегідь обумовлений термін.

Диференційований підхід до кожного читача є природним для бібліотерапії: кожному читачу – свою книгу. Давно відомо, що процес читання сприяє подоланню дискомфорного стану, і саме бібліотерапія допомагає лікувати особистість.

Підбираючи літературу для читання за інтересами дитини, враховуєш її психічний стан. Щоб не вразити дитину, рекомендуємо веселі твори, які не тільки розважають, а й багато чого навчають, виховують. Це книги Оксани Радушинської, Василя Кравчука, Миколи Бондарчука, Платона Воронька.

Книги для зняття апатії та стресу є у «золотому» фонді дитячої літератури: Е. Портер «Поліанна», «Джеронімо Стілтон. Репортер. Це моя сенсація!», В.Казенов «Сестри», Р.Дал «Чарлі і шоколадна фабрика».

Бібліотерапія має ряд напрямів і методик. У своїй діяльності активно використовуємо казкотерапію.

Подобаються дітям і позитивно впливають на них інсценівки улюблених казок, літературні конкурси і мандрівки: «Розкажи казку», «Казки – скарб дитинства», «Мандрівка в чарівний світ українських казок».

Бібліотечна робота з дітьми починається з емоційного введення дітей в світ художньої літератури. Тому, вирішуючи завдання розвитку інтелектуальної і пізнавальної сфери дитини, ми на заняттях голосного читання пропонуємо дитині самостійно змайструвати саморобку чи намалювати малюнок, самому розповісти про зміст своєї роботи.

Серед учнів 9-11 класів широко пропагуємо видатні твори сатиричної та гумористичної літератури. Вони допомагають у вихованні в юнаків і дівчат творчого, оптимістичного погляду на життя, негативного ставлення до всього негуманного, несправедливого, аморального.

В учнів середнього та старшого шкільного віку спостерігається підвищений інтерес до пригодницької літератури. Підлітки завжди цікавляться романтичними пригодами з інтригуючими розповідями про сміливі дії героїв, відданих інтересам Батьківщини і народу. Спрямовуємо увагу цих учнів на кращі твори пригодницького жанру світової й української літератури.

Завдяки діям бібліотекаря в учнів поступово виробляється звичка систематично читати кращі твори художньої літератури. Внаслідок цього в них ліквідуються прогалини у знаннях сучасної, а також класичної літератури, розширюється кругозір, зростає інтелектуальний і духовний розвиток.

Ми зрозуміли, що шкільна бібліотека має обмежені матеріально-технічні можливості, а віртуальні рекламні ресурси не обмежити. Блог бібліотеки є засобом реклами, тому що це важливе джерело розповсюдження інформації про нашу діяльність. Але ми також користуємось сторінками в соціальній мережі Facebook:

- «Учительська Старокостянтинівської ЗОШ №1»;
- «Наша група»;
- Старокостянтинівська ЗОШ №1»;
- Наша «початкова»;
- Класні керівники.

Ми пропонуємо всім охочим узяти участь у рекламних акціях.

Працівники бібліотеки спільно з активом розробили декілька цікавих акцій: «Приведи друга в бібліотеку», «Подаруй бібліотеці книгу», Селфі «Читаємо з пухнастими друзями».

Середня та старша школа брала участь у конкурсах стіннівок, плакатів, слоганів. Серед учнів початкових класів проводимо конкурс малюнків, закладок, міні-книжок.

Ми побачили значне підвищення інтересу до бібліотеки серед учнів школи. Для популяризації книги використовуємо буктрейлери – короткі відеоролики за мотивами книги, кліп за книгами:

- С. Андрухович «Фелікс-Австрія»;
- Оля Русіна «Абрикоси зацвітають у ночі»;
- А.Любка «У пошуках варварів»;

- Д.Корній «Крила кольору хмар»;
- Л.Костенко «Записки українського самашедшого»;
- Т.Шевченко «Наймичка».

Вони яскраво і образно розповідають про книгу, щоб зацікавити, заінтригувати читача.

Використовуючи буктрейлери, маємо на меті показати учням, що є ще цілий світ книгочитання, і він може бути не менш захоплюючим, ніж обмін фотографіями чи спілкування з друзями у Facebook.

Недарма кажуть, що «зустрічають по одягу...». Коли приміщення бібліотеки оформлено естетично, то її приємно відвідувати. Головна мета роботи шкільної бібліотеки – надання допомоги учням і педагогам у забезпеченні їхніх інформаційних потреб. Якщо інформація, розміщена на стелажах, яскрава та приваблива, вона зацікавлює дітей спочатку своїм зовнішнім виглядом, а потім і змістом.

Загальне уявлення про бібліотеку залежить від щоденної праці упродовж багатьох років. Престиж та імідж бібліотеки залежить від рівня та комфортності обслуговування. Технічна оснащеність, художнє оформлення, рівень бібліотечно-інформаційних послуг, атмосфера доброзичливості – усе це створює позитивний образ бібліотеки.

Одним із компонентів успішного образу є оформлення бібліотеки. Наприклад, представлено яскраво оформлені виставки:

- «Книга – теж укриття»;
- «Читай українською»;
- «За честь! За славу! За народ!»»;
- «Книга – твій рятівник»;
- «Читання знищує страх»;
- «Я люблю свою країну»;
- «Часу не гаймо – книжку читаймо».

Захоплення молодших школярів викликають полицки:

- «До казки на гостину»;
- «Прагнеш бути здоровим, шануйся!»

Також учні цікавляться інформацією на стендах («Живи, книго!», «Бібліотечний вісник»), бібліотечними плакатами. Традиційну тишу в бібліотеці порушує мелодійна релаксаційна музика: П. Моріа, Л. В. Бетховена та ін.

Сьогодні бібліотеці необхідно докладати багато зусиль для того, щоб діти читали. Нас дуже турбує ставлення до книги. Тому намагаємось виховати у них потребу постійно відвідувати бібліотеку. Одним із «винуватців» відлучення дітей від читання називають комп'ютер, Інтернет. Ми дійшли висновку, що краще не обвинувачувати, а використовувати його на користь читанню.

Змінюється світ, змінюємося ми, змінюються наші учні. Час потребує постійного впровадження таких інновацій у свою діяльність, які допомагали б залучити читача, зацікавити його бути постійним користувачем бібліотеки. Школярі мають можливість знаходити бажану інформацію, копіювати тексти та роздруковувати документи, адже у нас є необхідна комп'ютерна техніка. Комп'ютер – привабливий засіб залучення дітей до бібліотеки, засіб пробудження інтересу до книги, до пізнання. Бо від знайденої за допомогою Інтернету інформації читачі переходять до яскравих, гарних, нових, цікавих книг. Бібліотеці важливо забезпечити потреби школяра в літературі, яка б задовольняла його пізнавальні інтереси, інтелектуальний розвиток.

Наука стрімко йде вперед, знання накопичуються, а можливості людської пам'яті обмежені. Інтелектуальний розвиток людини в наші дні дедалі більше визначається тим, як вона вміє орієнтуватися в безмежному морі знань, користуватися сховищем знань – книжками.

В. Сухомлинський

Список використаних джерел та літератури

1. Бондарчук Г. П. Книга – мій найкращий друг. *Шкільний бібліотекар*. 2016. №6. С. 6.
2. Вакарін С.І. Нова українська школа: Дидактичні основи STREAM-освіти в початковій школі: Навчально-методичний посіб. К.: Саміт-книга. 2021. С.13.
3. Калініна Л.М. Інформатизація освіти і зародження нового освітнього середовища як основи нової української школи. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2017. №4. С. 3 – 7.
4. Мацібора Н. Г. Організація інформаційного ресурсу шкільної бібліотеки. *Шкільна бібліотека плюс*. 2017. Верес. (№ 17/18). С. 15 – 19.
5. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навч.-метод. посіб./ Т.М. Бабко та ін. К.: Видавничий дім «Освіта». 2020. 208 с. С. 59.
6. Нова українська школа: poradnik для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. К: Літера ЛТД. 2018. 160 с.
7. Пометун О.І. Нова українська школа: розвиток критичного мислення учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. К.: Видавничий дім «Освіта». 2020. 192 с. С. 17.

Шкара Валентина

вчитель української мови та літератури
Сухівецької гімназії
Зорянської сільської ради
Рівненського району Рівненської області

Школа і читання. Виклики для вчителя літератури

Розглядається важливість читання книг у сучасному суспільстві та виклики, які виникають перед вчителями літератури в школі. Поетапно розглядаються основні аспекти, такі як розвиток мислення, поповнення знань, розвиток мовлення, емоційний розвиток, зменшення стресу, розвиток уяви та творчості, саморозвиток та спілкування з іншими через читання. Загалом, стаття вказує на важливість розвитку літературної культури серед учнів і підкреслює, що вчителі літератури мають створювати мотивацію до читання та розробляти індивідуальний підхід до кожного учня.

The importance of reading books in modern society and the challenges facing literature teachers at school are considered. Basic aspects such as the development of thinking, knowledge enrichment, speech development, emotional development, stress reduction, imagination and creativity development, self-development and communication with others through reading are considered step by step. In general, the article indicates the importance of the development of literary culture among students and emphasizes that teachers of literature should create motivation for reading and develop an individual approach to each student.

Ключові слова: інтелектуальний потенціал читання, розвиток критичного мислення, мотивація до читання, літературна культура.

Keywords: intellectual potential of reading, development of critical thinking, motivation to read, literary culture.

Сьогодні в умовах величезних змін у соціальному, економічному та політичному житті України постала проблема радикальної перебудови у сфері освіти та виховання, мета якої – формувати конкурентно здібну, творчу особистість, яка спроможна до самовизначення, до самореалізації та самовдосконалення. Вміння мислити самостійно, шукати та аналізувати інформацію, знаходити власні рішення розв'язання проблем та формулювати переконливу аргументацію в дебатах, дискусіях, обговореннях – сьогодні цінуються надзвичайно високо. Активний розвиток суспільства, інтенсивні процеси глобалізації й інформатизації потребують абсолютно нового типу мислення, що допоможе пристосуватися до соціальних змін, генерувати нові ідеї, здійснювати комплексний аналіз отриманої інформації та давати їй об'єктивну оцінку.